

Стратегія

**розвитку Тячівської міської
об'єднаної територіальної громади
на період до 2025 року**

НАПУТНЄ СЛОВО ТЯЧІВСЬКОГО МІСЬКОГО ГОЛОВИ

Стратегія Тячівської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2025 року особлива тим, що процес стратегічного планування було розпочато ще у 2013 році - за кілька років до перших виборів 25 жовтня 2015р. у новоствореній Тячівській міській ОТГ, яка об'єднала територіальні громади м.Тячів і с.Тячівка з сільськими територіальними громадами с. Лази (і с.Округла) та с. Руське Поле. Правда, схвалена у 2015р. міська Стратегія була розроблена лише на період до 2020 року.

Нинішня Стратегія - 2025 якісно відрізняється від попередньої уже тим, що вона розроблена для території, що збільшилась при переході місто - ОТГ у понад 2,57 рази, а кількість населення - в 1,9 рази. Суттєво зросли багато інших характеристик ресурсного потенціалу новоствореної ОТГ.

Впевнений, що розроблена Стратегія справді виконає своє основне призначення - бути одним з головних планувальних документів Тячівської міської ради до 2025 року, а її статус слід належно відобразити і в Статуті Тячівської міської ОТГ.

Ця переконаність базується на тому, що до розроблення Стратегії було залучено широкі кола усіх зацікавлених сторін - як м. Тячів і сіл Руське Поле, Лази і Округла та Тячівки, так і експертного середовища.

За активну участь в процесах і заходах з розробки Стратегії висловлюю подяку заступникам міського голови Клебану І.Я. і Мийсарошу Т.С., секретарю міської ради Кричфалушію І.І. і всьому депутатському корпусу, старостам сіл Мирявцю В.В., Ключкею В.В. і Молнару І.Ф., членам і секретарю виконкому Решетар О.В. та посадовцям структурних підрозділів ради і виконкому. Особливу подяку за пророблену високопрофесійну роботу висловлюю експертам Агентства місцевого розвитку та інформаційних ресурсів "Європоліс" і водночас консультантам Регіонального офісу впровадження децентралізаційної реформи Закарпатського РВ Асоціації міст України Олегу Лукші і Павлу Рябоконю.

З приємністю відзначаю і те, що більшість заходів та видання цієї скороченої версії Стратегії були підтримані Міжнародним фондом "Відродження" в рамках Програмної ініціативи "Демократична практика" і конкурсу "Стратегічні плани для об'єднаних територіальних громад", що почесно і збагатило наш досвід.

Тепер залишилось найголовніше - крок за кроком, консолідовано реалізовувати Стратегію за участі всіх зацікавлених сторін об'єднаної громади.

Тячівський міський голова

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'I. Kovach', written over a horizontal line.

Ковач І.І.

ЗМІСТ

Перелік скорочень	2
Вступ	2
1. Передумови процесу стратегічного планування	4
2. Методологія, етапність і використані принципи стратегічного планування	6
• Попередні зауваження	6
• Етапи розробки Стратегії	7
• Схема побудови “дерева цілей”	9
• Використані принципи стратегічного планування	10
3. Коротка загальна характеристика Тячівської міської ОТГ	13
• Утворення	13
• Розташування	13
• З історичної довідки про поселення Тячівської міської ОТГ	14
• Територія і населення: масштаби збільшення	16
• Збагачення щодо інших характеристик природно-ресурсного потенціалу	17
4. Місто і села ОТГ: фокус на існуючі дисбаланси розвитку	18
• Демографічна ситуація, ринок праці (на 1 січня 2016р.)	18
• Стан розвитку інфраструктури (у 2016р.)	19
• Місцевий економічний розвиток	21
5. Бюджетна основа розвитку Тячівської міської ОТГ	22
6. Результати SWOT-аналізу та сценарії розвитку ОТГ	24
• SWOT-аналіз	25
• Сценарії розвитку Тячівської міської ОТГ	29
7. Стратегічні Бачення та Місія	32
8. Стратегічні (пріоритетні) і Операційні цілі	34
9. Впровадження та моніторинг реалізації Стратегії	40
10. Основні індикатори реалізації Стратегії	42
11. Узгодженість Стратегії зі стратегічними документами вищих рівнів	43
Перелік інформаційних матеріалів і додатків електронної версії Стратегії	49

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

SWOT - Strengths (Сильні сторони);
Weaknesses (Слабкі сторони);
Opportunities (Можливості);
Threats (Загрози)

ОТГ - об'єднана територіальна
громада

ЗМІ - засоби масової інформації

СП - стратегічне планування

АТО - адміністративно
територіальна одиниця

ДФРР - Державний фонд
регіонального розвитку

МС - місцеве самоврядування

АТУ - адміністративно-
територіальний устрій

ЄС - Європейський Союз

ЕРГ - експертна робоча група

ОГС - організації громадянського
суспільства

МТД - міжнародна технічна
допомога

ТКС - транскордонне
співробітництво

ЗГС - зацікавлені сторони громади

ВСТУП

Розроблена «Стратегія розвитку Тячівської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2025 року» базується на загальноприйнятих підходах до стратегічного планування, які включають: підсумки діагностики поточного стану; SWOT-аналіз; Бачення майбутнього та Місію; Стратегічні пріоритети та відповідні їм Операційні цілі. Але це лише I-ий етап процесу стратегічного планування. На II-му етапі, який також розпочався, формується План дій з реалізації Стратегії, який включатиме перелік конкретних проектів розвитку Тячівської міської об'єднаної територіальної громади (ОТГ), спрямованих на досягнення бажаного Бачення майбутнього та намічених 5-х Стратегічних (пріоритетних) і 20-ти Операційних цілей.

Методологічно Стратегія виконана на експертному рівні із залученням зацікавлених сторін громади, для чого використані форми анкетного опитування в цільових групах та громадські обговорення, у т.ч. за участі місцевих ЗМІ. Методологічні підходи і принципи більш детально описані в окремому підрозділі.

Відмітною особливістю Стратегії є те, що її розробка розпочалась

ще у 2013 році, коли Тячівської міської ОТГ ще не існувало. Натомість правосуб'єктність мали окремі Тячівська міська і Руськополівська та Лазівська сільські ради та їх територіальні громади. До складу Тячівської міської ради ще входило село Тячівка, а до Лазівської сільської ради – село Округла. Звісно, це наклало особливу специфіку на увесь процес стратегічного планування, включаючи його часовий інтервал і врахування інтересів громад сіл Руське Поле, Лази, Округла і Тячівка.

Стратегія є одним з **головних планувальних документів** Тячівської міської ради на період до 2025 року. Її статус належить ще відобразити і в Статуті Тячівської міської ОТГ. Врахування Стратегії є обов'язковим як при поточному (річному), так і в інших видах планування розвитку громади, включаючи розробку і виконання річних бюджетів, використання Державної субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ, грантових проектів транскордонного співробітництва, Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), у просторовому плануванні.

Стратегія відіграватиме і консолідуючу роль у взаєминах влади з громадянами, бізнесом і громадськістю в Тячівській міській ОТГ. У свою чергу, лише за партнерської співпраці усіх суспільних секторів можлива її успішна реалізація.

Стратегія також є відображенням амбітної мети, яку поставили перед собою міська рада і мешканці – не тільки утворити першу на Закарпатті міську ОТГ з конфігурацією «місто – оточуючі села», але й перетворити новостворену ОТГ на територію комфортного проживання, де створено рівнодоступні можливості і умови для всебічного і гармонійного розвитку людини як у місті, так і на сільських територіях. Об'єднану громаду, де місцеве самоврядування справді набуває всіх необхідних характеристик спроможної, ефективної та відповідальної місцевої влади, де принцип сталого (збалансованого) розвитку території практично, а не декларативно, втілюється через якісне стратегічне управління і планування.

Звісно, в досягненні цієї амбітної мети перед новоствореною ОТГ і міською радою постало немало викликів і загроз саме в перший рік діяльності, починаючи з жовтня 2015р. Цей період співпав з етапами розробки Стратегії, а основні виклики і загрози підсумовані у SWOT-аналізі.

Значна частина зібраних статистичних і нестатистичних даних та аналітичних і опрацьованих інформаційних матеріалів наведена в електронних додатках до Стратегії, перелік яких дано наприкінці Стратегії.

1. ПЕРЕДУМОВИ ПРОЦЕСУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Стратегічне планування (СП) розвитку Тячівської міської ОТГ має свою визначальну специфіку. Воно розпочиналось як процес розробки Стратегії розвитку міста Тячів ще у листопаді 2013 року та завершилось її схваленням у квітні 2015 року – уже після прийняття майже рік перед тим у квітні 2014р. Кабінетом Міністрів України «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», а у лютому 2015р. – ще одного реформного ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» на реалізацію згаданої Концепції.

Таким чином, враховуючи перспективу утворення на основі частини території нинішнього Тячівського району нової адміністративно-територіальної одиниці (АТО) – Тячівської міської ОТГ з центром – містом Тячів, та з включенням до неї територій сільських рад навколо міста – логічно необхідним стало трансформувати процес стратегічного планування – у Стратегію розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року. Починаючи з березня 2016 року і Робоча група, і Дорадчий комітет уже враховували змінені обставини розширення території для стратегічного планування. А з прийняттям ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» розпочались консультації з Руськополівською і Лазівською сільськими радами щодо практичних кроків і заходів з утворення нової ОТГ.

Також суттєвими і визначальними чинниками для розроблюваного проекту Стратегії стали такі фактори:

- Прийняття ВРУ у лютому 2015 року нового ЗУ «Про засади державної регіональної

політики», який розпочав реалізацію затвердженої ще у серпні 2014 року нової «Державної Стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року».

Ці законодавчо-нормативні документи також є реформними і узгодженими з Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Більше того, вони формують нові, європейські підходи та інструменти для фінансування проектів не лише регіонального, але й муніципального розвитку стосовно новоутворених (об'єднаних) громад.

- Затвердження Закарпатською обласною радою 6 березня 2015 року нової «Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року» стало водночас платформою і необхідною передумовою для виконання в регіоні проектів розвитку за фінансовим механізмом нової державної регіональної політики (через залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку - ДФРР). ДФРР матиме регіональні інституції та адміністрування, а використання його коштів на реалізацію проектів стратегічного значення для регіону чи субрегіону або нової АТО - громади буде відслідковуватись, найперше, через узгоджене входження проектів у матрицю чинної регіональної Стратегії через ланцюжок: Проект – Операційне завдання – Операційна ціль – Стратегічна ціль. Отже, розроблювана Стратегія розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року має додаткові стимули і мотивації для узгодження із затвердженою у березні

2015 року обласною Стратегією – 2020: це обґрунтування можливості фінансування проектів майбутньої об'єднаної Тячівської громади ще й з коштів ДФРР та інших цільових державних програм підтримки реформ територіальної організації влади в Україні. Зокрема, мова йде про окремо визначену в законах про Державний бюджет на 2016 і 2017 роки спеціальної Державної субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ в Україні.

А загалом розроблювана Стратегія характеризується ще й тим, що саме у період реалізації попереднього етапу процесу стратегічного планування з листопада 2013р. – по квітень 2015р. відбувались суттєві і кардинальні зміни у зовнішньому середовищі – на рівні країни: Революція Гідності; зміна центральної влади і повернення до парламентсько-президентської її форми; анексія Криму і військовий конфлікт на Сході, прямо підтримуваний агресивними діями Росії; підписання у повному обсязі Угоди про асоціацію України з ЄС та її ратифікація; хоч і запізнений, але практичний початок системних реформ в Україні в багатьох сферах економіки і суспільного життя, у т.ч. в територіальній організації публічної влади та адміністративно-територіального устрою (АТУ); загострення не лише суспільно-політичної і безпекової криз, але й вхід країни у смугу найважчої фінансово-економічної кризи з інфляційними процесами і зростанням споживчих цін, тарифів та відповідними соціальними негативними наслідками.

Така системно-кризова характеристика зовнішнього середовища для обмеженої території стратегічного планування, з однієї сторони, диктує надзвичайно високі вимоги до якості, методології і професійного рівня процесу стратегічного планування. А з іншої сторони – додатково засвідчує про виключну необхідність саме внаслідок негативного

впливу кризових явищ використати переваги і можливості стратегічного планування в усіх його складових: аналізі стану і тенденцій розвитку території; SWOT – аналізі і побудови можливих сценаріїв розвитку Тячівської ОТГ; консолідованого і об'єктивного та реалістичного визначення ключових, скелетних елементів Стратегії – Бачення, Місії, Стратегічних і Операційних цілей та завдань; акцентуванні уваги на обґрунтованості і фінансовому забезпеченні Плану реалізації Стратегії, у т.ч. – диверсифікації фінансових джерел для виконання проектів стратегічного значення; запровадження стратегічного управління розвитком Тячівської ОТГ з урахуванням того, що стратегічне планування є лише його складовою частиною.

Отже, в рамках описаного підходу стратегічне управління і його складова частина – стратегічне планування розвитку території – розробниками цієї Стратегії вважаються **безальтернативними** саме в умовах глибокої системної кризи в країні. Враховувалося і те, що стратегічне планування загалом є процесом аргументованого і ефективного за результатами зосередження – завжди обмежених ресурсів для розвитку – на 3-5 стратегічних (пріоритетних) цілях під постійним стратегічним управлінням використання цих ресурсів. Звісно, під час кризи «обмеженість ресурсів для розвитку» набуває ще більшої гостроти, оскільки значна її частина йде на подолання наслідків або ж на упередження подальшого впливу кризових явищ.

Не виключно, що розроблювана в умовах подвійної дії чинників системної кризи і реформних змін «Стратегія розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року» стане однією з перших подібних стратегій на Закарпатті.

2. МЕТОДОЛОГІЯ, ЕТАПНІСТЬ І ВИКОРИСТАНІ ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Попередні зауваження

Вибір методологічних підходів і принципів здійснювався на основі аналізу сучасних інформаційних джерел, котрі за останні роки практично використовувались в Україні при розробці стратегій розвитку міст і територій. Звісно, ці інформаційні джерела з відомих причин не описують і не рекомендують методологічних підходів задля реалізації процесу стратегічного планування в **динамічно змінних зовнішніх і внутрішніх реформних та ще й кризових умовах**. Для цієї мети при розробці Стратегії напрацьовані додаткові методологічні принципи і підходи – на основі чинних реформних концепцій і законодавчо-нормативних актів у сфері децентралізації влади та системної реформи місцевого самоврядування (МС) і адміністративно-територіального устрою (АТУ). Зокрема, у Стратегії використані такі адаптовані до вимог реформи МС і АТУ методологічні підходи і критерії щодо аналізу перспектив і переваг стратегічного управління і планування розвитком Тячівської міської ОТГ:

- аргументованість переваг і перспектив саме **інтегрованого** (гармонійного, не диспропорційного) економічного та соціального розвитку сільських і міської територій новоствореної Тячівської міської ОТГ **на основі об'єктивного та неупередженого експертного аналізу**, у т.ч. в рамках цієї Стратегії;
- **бюджетна підтримка** процесів реформного становлення і розвитку,

Тячівської міської ОТГ, у т.ч. на основі Плану дій з реалізації цієї Стратегії;

- **проектний підхід** як до інтегрованого та не диспропорційного економічного і соціального поточного розвитку сільських і міської територій новоствореної Тячівської міської ОТГ, так і в рамках реалізації Плану дій з реалізації цієї Стратегії.

Нарешті, доцільно більш детально пояснити наведену вище тезу про *«методологічні підходи задля реалізації процесу стратегічного планування в динамічно змінних зовнішніх і внутрішніх реформних умовах»*. Йдеться, про те, децентралізація влади та реформи МС є за означенням **глибоко системною децентралізаційною реформою**, яка не може не супроводжуватись відповідними секторальними (галузевими) реформами, як мінімум, в таких сферах: «місцеві фінанси і фіскальна політика», «земля і комунальне майно», «охорона здоров'я», «освіта», «соціальний захист», «житлово-комунальне господарство», «регіональний розвиток», «сталий (екологічно-збалансований) розвиток», «адмінпослуги», «місцевий економічний розвиток», «кадри», «міжмуніципальний розвиток» тощо.

Тому ще одним із важливих завдань Стратегії та використовуваних методологічних підходів і принципів – спрацювати на випередження з урахуванням також і впливів у динамічно змінних реформних умовах і зокрема – впливів секторальних (галузевих) реформ.

Етапи розробки Стратегії

Організаційний та підготовчий етап

В часових рамках цього етапу формувались склади Робочої групи та Дорадчого комітету з представників ОГС як міста, так і сіл ОТГ, а також – з представників ЕРГ. Ці робочі утворення затверджувались розпорядженням Тячівського міського голови. Залучення посадовців Тячівської міської ради і виконкому, у т.ч. старост сіл та лідерів ОГС, підвищувало довіру до розробки Стратегії та допомагало створити творчу атмосферу в самій ОТГ щодо розробки Стратегії.

Аналітичний етап

На цьому етапі відбувався збір, узагальнення та аналіз статистичної і нестатистичної інформації з обов'язковою глибиною не менше 5 років, тобто, за період 2012 – 2016рр. У випадку нестатистичної інформації до уваги брались звіти, інформації та публікації у ЗМІ якісних оцінок явищ, подій і заходів та фактів, що мали пряме чи опосередковане відношення до різних сторін життя територіальних громад у сферах функціонування: організацій громадянського суспільства (ОГС); економіки і підприємництва; соціальної сфери; охорони природи і довкілля; розвитку інфраструктури та надання адміністративних послуг; транскордонного співробітництва та ін. У цьому сенсі кількісно-емпіричний аспект має тісний зв'язок із якісними аспектами явищ і об'єктів, що піддавались аналізу.

Соціально-економічний аналіз, порівняльні переваги, виклики, ризики і загрози, які враховують специфіку Тячівщини, як частини Закарпатської області, становлять основу процесу СП, поєднуючи в собі потреби як більших територій (області), так і їх складових територій – районів і субрайонів-громад (ОТГ) та шляхи розв'язання існуючих чи очікуваних або ж прогнозованих проблем і невирішених

питань.

Після аналізу і оцінки поточної ситуації та визначення тенденцій розвитку за останні 5-7 років на основі даних статистичної і нестатистичної інформації необхідно було також здійснити і поглиблений аналіз ресурсного потенціалу ОТГ. Він включає такі види **ресурсного потенціалу ОТГ**:

- природно-ресурсний потенціал;
- людський потенціал;
- економічний потенціал;
- просторово-економічний та інфраструктурний потенціал;
- інноваційний та науково-технічний потенціал;
- рекреаційно-туристичний потенціал;
- потенціал міжмуніципального і транскордонного співробітництва;
- управлінський потенціал;
- потенціал мобілізації внутрішніх ресурсів територіальних громад міста і сіл.

В основу методології аналізу і оцінок було покладено SWOT-аналіз.

Експертна робоча група (ЕРГ) узагальнила **сильні сторони** субрайону-громади, **можливості для розвитку, слабкі сторони** та **зовнішні загрози**, у тому числі в розрізі складників ресурсного потенціалу ОТГ. Рішення ЕРГ здійснювались на основі таких методів, як мозковий шторм, метод Делфі, діалектичне поєднання, що базуються **на системному підходах і аналізі**, у т.ч. з метою отримання **синергетичного ефекту** (підсилення) взаємодії чинників у рамках складників SWOT-аналізу, які обґрунтовують Стратегічні та Операційні цілі і завдання.

Водночас, у визначенні стратегічних і операційних цілей та завдань брали до уваги результати спеціального анкетного опитування серед 7 цільових груп Тячівської міської ОТГ, а також – враховувалась необхідність узгодження цих цілей зі стратегіями більших територій, до яких входить Тячівська міська ОТГ: Державною стратегією регіонального

розвитку України на період до 2020 року; Стратегією розвитку Закарпатської області на період до 2020 року; Стратегією Карпатського Єврорегіону - 2020.

Визначення стратегічних Бачення та Місії

Представники і депутати міської ради, громадськості, активісти поширили пакет з 4-х анкет серед 7 цільових груп ОТГ. ЕРГ обробила заповнені анкети і організувала їх обговорення на круглих столах чи зустрічах з мешканцями та представниками ОГС і бізнесу.

Результатом є обговорений і консолідований варіант Бачення майбутнього, Місії та різні варіанти пропозицій 5 стратегічних цілей розвитку, які уточнюються або змінюються уже за результатами характеристики соціально-економічного розвитку ОТГ і SWOT-аналізу – на наступному етапі.

Формування Стратегічних, Операційних цілей і завдань та сценаріїв їх реалізації

Стратегічні цілі визначались на заданий стратегічний період (9 років) на основі аналізу порівняльних переваг з урахуванням викликів, загроз і необхідного управління ризиками, що виникатимуть у процесах розвитку ОТГ. До уваги брались також і результати анкетного опитування.

Стратегічні цілі узгоджувались (гармонізувались) з пріоритетними (стратегічними) цілями розвитку області та Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 року.

Стратегічні цілі конкретизуються в **Операційних цілях і завданнях (проектах стратегічного значення).**

Можливі сценарії розвитку Тячівської міської ОТГ формувались на основі сприятливості зовнішнього і внутрішнього середовищ та

імовірного (передбачуваного) ресурсного забезпечення реалізації Операційних цілей і завдань.

Етап громадського обговорення та ухвалення Стратегії

Громадське обговорення проекту Стратегії або її окремих частин організовували спільно Дорадчий комітет та ЕРГ у різних формах: круглі столи, семінари, громадські слухання, відкриті засідання, прес-конференції та ін.

З урахуванням результатів громадського обговорення доопрацьована Стратегія подана на розгляд і ухвалення Тячівської міської ради – як базовий управлінський документ соціально-економічного розвитку ОТГ на період до 2025 року.

Моніторинг та впровадження Стратегії

Перелік Стратегічних цілей та конкретизованих і відповідних їм Операційних цілей і завдань складають основу для розробки 2-ої частини Стратегії: Плану реалізації (як переліку узгоджених проектів стратегічного значення, що забезпечуються фінансовими та іншими ресурсами незалежно від джерела такого забезпечення впродовж терміну дії Стратегії).

З метою моніторингу реалізації Стратегії формується система моніторингу, яка включає: Положення про систему моніторингу; склад моніторингового комітету і план його роботи; перелік показників та індикаторів в розрізі кожного Операційного завдання.

План реалізації Стратегії також має пройти громадське обговорення та ухвалення на пленарному засіданні Тячівської міської ради.

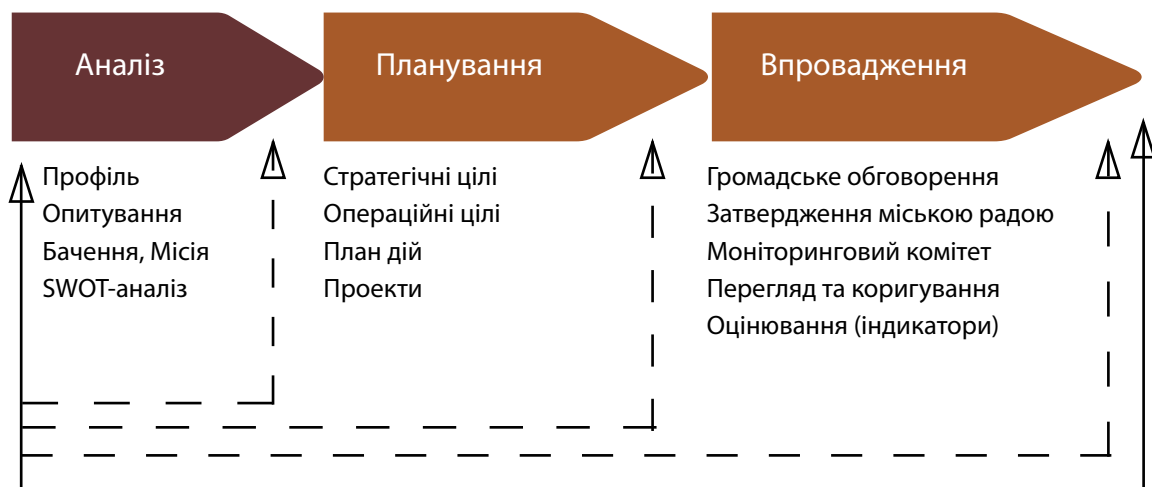

Схема побудови «дерева цілей»

У самому процесі стратегічного планування в основу розробки Стратегії були покладені основні методологічні підходи і принципи, які відображені й описані у нижченаведеній таблиці. В їх переліку не фігурує **підхід відповідності принципу сталого (збалансованого) розвитку громади**, який прийнято нині вважати **безумовним** і який за своєю сутністю відображає гармонізацію економічної, екологічної і соціальної складових розвитку територій та громад.

Використані принципи стратегічного планування

Формулювання принципу	Короткий опис
Партнерство (зацікавлених сторін громади – ЗСГ-нової ОТГ)	Напрямки і характер стратегічного розвитку формуються за результатами конструктивної і взаємовигідної співпраці, дискусій та консультацій, які спрямовані на досягнення узгодженості (консенсусу) між основними ЗСГ нової ОТГ: міської і сільських територіальних громад, у т.ч. депутатів, представниками малого і середнього бізнесу; учасниками ОГС; освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, спорту і оздоровлення; комунальних підприємств; правоохоронних органів та ін.; молоді і студентів; фермерів; пенсіонерів та ін.
Спільність участі через «піраміду залучення» ЗСГ (розподіл ролей соціуму за можливостями)	Забезпечує максимально можливу участь ЗСГ у заходах, акціях і діях процесу стратегічного планування на різних його етапах з оптимальним і ефективним їх залученням через т.зв. «піраміду залучення»: до ключових і визначальних та скелетних елементів Стратегії – Бачення майбутнього, Місію, Стратегічні і Операційні цілі та Операційні завдання – залучається максимально можлива кількість представників ЗСГ, у т.ч. через анкетування; до діагностики стану розвитку громади, SWOT – аналізу та написання проекту Стратегії і Плану її реалізації залучаються експерти, у т.ч. з числа наукових і громадських організацій та підрозділів виконкомів рад; до обговорення проекту Стратегії, внесення коригувань і доповнень - знову залучається максимально можлива кількість представників ЗСГ.
Ефективність дорадчо-консультативних робочих та моніторингових утворень процесу СП (як результат дотримання всіх інших принципів і підходів)	На початкових етапах процесу СП утворюються дорадчо-консультативні і робочі органи процесу СП – Дорадчий комітет і Робоча група – з чітким розподілом завдань і повноважень, відображеними у положеннях про ці органи. На завершальних етапах процесу СП за такими ж підходами формуються Моніторинговий Комітет реалізації Стратегії.
Життєздатність як процесу СП, так і Стратегії загалом (внутрішні логіка, послідовність, збалансованість, дотримання методології)	Виходить з розуміння того, що процес СП, отримавши формальний старт у 2016 р., уже не має закінчення, а лише проміжні фініші і етапи аж до одного з них: підсумку виконання цієї Стратегії до 2025 р. і підготовку етапу розробки нової Стратегії. Основою життєздатності як процесу СП, так і Стратегії загалом є забезпечення впродовж процесу СП належних збалансованості та послідовності всіх її внутрішніх елементів (Бачення, Місії, Стратегічних і Операційних цілей та

	завдань, заходів – проектів, моніторингу і коригування та ін.) через використання усіх задекларованих методологічних підходів і принципів. В цьому ж сенсі життєздатності процесу СП і Стратегії загалом вкрай важливим є також забезпечення: професійного аналізу порівняльних переваг території ОТГ, визначених за результатами SWOT – аналізу (розбудова можливостей, котрі послаблюють гостроту недоліків і проблем; для виявлення синергії між недоліками та загрозами, яка негативно впливає на життєздатність (ризик-менеджмент), застосовується матриця слабких сторін і загроз).
Субсидіарність (на рівні ОТГ)	Закріплює визначення і планування стратегічних заходів, починаючи з найнижчого рівня (на основі потреб жителів окремих мікрорайонів, вулиць, присілків, сіл зі слабозвиненою інфраструктурою та ін.) – з використанням ресурсного потенціалу, що планується для реалізації Стратегії.
Інтеграція («міжтериторіальні» та «міжгалузева»)	Забезпечується за двома напрямками: 1) Інтеграція спільних місцевих потреб на рівні ОТГ з територіальної та змістовної точок зору (означає, що досягнення певної мети на рівні ОТГ автоматично дає позитивний ефект і для її окремих частин – мікрорайонів і вулиць міста та сіл, які входять до ОТГ); в цьому випадку інтеграція забезпечується шляхом активної участі всіх ЗСГ («міжтериторіальна інтеграція»); 2) Інтеграція як багатовимірний план розвитку пріоритетних секторів та напрямків стратегічної діяльності, яка забезпечує поступове усунення конфліктів та негативних впливів. У цьому сенсі такий напрямок «міжгалузевої» інтеграції забезпечує зосередження уваги на сумісності (узгодженості) та синергетичних ефектах від планованих і здійснюваних заходів-проектів.
Інституційна пам'ять (щодо попередніх стратегій чи стратегічних управлінських документів)	Сутність принципу полягає в тому, що у роботі над проектом Стратегії обов'язково використовуються або ж беруться до уваги як позитивні, так і негативні результати (з аналізом причин допущених недоліків і прорахунків) попередніх Стратегій або ж інших планувальних та управлінських документів, програм розвитку і рішень, які мають стратегічний характер.
Ієрархія стратегічних планів (різних територіальних рівнів)	Стратегія розвитку Закарпатської області, Державна стратегія регіонального розвитку та інші Стратегії розвитку більших територій, мають більш загальний характер. Вони можуть у собі включати навіть стратегічні заходи – проекти, що реалізуються в ОТГ. Стратегії вищого територіального рівня закладають підвалини для визначення і узгодження конкретних Стратегічних і Операційних цілей та заходів – проектів і для Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2015 року.

<p>Координація стратегічного, просторового і земельного планування (як логічно взаємопов'язаних процесів)</p>	<p>Передбачає безумовне і постійне узгодження процесів СП і просторового планування (<i>генеральні плани населених пунктів, схеми планування районів, генеральну схему планування області</i>), а також – в останні роки – схем використання земель відповідної території або міста, селища чи села.</p> <p>В найкращому варіанті, для забезпечення реалізації як цього вкрай важливого принципу, так і успішності процесу СП загалом експерти рекомендують утворення об'єднаного управлінського підрозділу – Центру (<i>управління</i>) стратегічного і просторового планування, який функціонально забезпечуватиме і стратегічне управління розвитком відповідної території, зокрема ОТГ.</p>
<p>Інноваційність (вузьке проектне і широке – методологічне значення)</p>	<p>В широкому розумінні цей принцип стосується загалом усіх складових процесу СП, для якого стосовно розробки стратегій розвитку міст, селищ і сіл (<i>тим більше – нових ОТГ</i>) немає усталених і нормативно затверджених на урядовому рівні методичних рекомендацій.</p> <p>У вузькому розумінні інноваційність віднесена до розробки Плану дій з реалізації Стратегії через пропозиції саме інноваційних проектів реалізації Стратегічних і Операційних цілей, що забезпечує одне з найважливіших завдань власне самої Стратегії – якнайефективніше використання завжди обмежених фінансових, природних, людських, інфраструктурних, енергетичних, інформаційних та ін. ресурсів для розвитку ОТГ у визначеному періоді процесу СП.</p>
<p>Прозорість та комунікативність процесу СП (вузько-як постійний інформаційний обмін між учасниками СП; широко-відкритість для всієї ОТГ)</p>	<p>Від якісного, багатостороннього, продуманого, вчасного і повного інформаційного обміну між усіма учасниками та ЗСГ процесу СП суттєво залежать як реалізація перелічених вище 10 методологічних принципів і підходів, так і успішність самого процесу СП та власне розроблюваної Стратегії розвитку ОТГ а також - ступеню її консолідованості і узгодженості серед ЗСГ.</p> <p>В широкому розумінні прозорість і комунікативність процесу СП орієнтовані на жителів ОТГ загалом і забезпечуються через мас-медіа і офіційні сайти місцевих рад та здійснюються на постійній основі (<i>включаючи період розробки Стратегії і послідуєчий період моніторингу її реалізації</i>).</p> <p>У вузькому розумінні прозорість і комунікативність забезпечуються на етапах розробки Стратегії між усіма учасниками процесу СП, включаючи Робочу групу, Дорадчий комітет, представників місцевих рад, органів державної влади та всіх ЗСГ, більш широке коло жителів ОТГ.</p>
<p>Диверсифікація фінансових і ресурсних джерел реалізації Стратегії (лишніх для СП ресурсів не буває)</p>	<p>Цей принцип передбачає залучення до Плану реалізації Стратегії усіх можливих фінансових і ресурсних джерел: бюджетів різних рівнів; приватного капіталу (<i>державно-приватне партнерство</i>); інших інвестиційних програм і проектів; грантів міжнародної технічної допомоги; мобілізації внутрішніх ресурсів громад у різних формах та ін.</p>

3. КОРОТКА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЯЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОТГ

Утворення

Тячівська міська ОТГ утворена у 2015 році в результаті добровільного об'єднання територіальних громад, представницькими органами місцевого самоврядування яких виступали Тячівська міська рада (м. Тячів і с.Тячівка), Лазівська сільська рада (с. Лази і с.Округла) та Руськополівська сільська рада (с.Руське Поле).

Перші вибори до Тячівської міської ради – представницького органу тепер уже Тячівської міської ОТГ та Тячівського міського голови проведені 25 жовтня 2015р. На першій сесії новообраної Тячівської міської ради, що відбулась 12 листопада 2015р., приступили до виконання своїх повноважень і обов'язків 26 депутатів міської ради, що представляли всі населені пункти ОТГ, та Тячівський міський голова Ковач І.І. На цій же 1-й сесії був обраний і приступив до виконання своїх повноважень

секретар ради Кричфалушій І.І., виконком ради у складі 19 осіб, секретар виконкому Решетар О.В. та в.о. старост сіл Руське Поле, сіл Лази і Округла, села Тячівка. Вибори трьох старост у цих селах відбулись 21 лютого 2016р. і ними стали, відповідно, Мирявець В.В. і Ключкей В.В. (колишні Руськополівський і Лазівський сільські голови) та Молнар І.Ф. (колишній завідувач клубом с. Тячівка).

Тячівська міська ОТГ стала першою міською ОТГ на теренах області і разом із сусідньою Вільховецькою сільською ОТГ увійшла до складу 159 ОТГ, що вперше утворились у 2015р. в Україні в результаті децентралізаційної реформи.

Тячівська міська ОТГ, таким чином, уже увійшла в новітню реформну історію України і зокрема Закарпаття.

Розташування

Тячівська міська ОТГ розташована в межах нинішнього Тячівського району Закарпатської області. Місто Тячів водночас є центром як Тячівської міської ОТГ, так і адміністративним, промисловим, культурним центром Тячівського району – одного з найбільших за сільським населенням районів України.

Місто Тячів розташоване на крайньому півдні як Тячівського району, так і створеної Тячівської міської ОТГ (див. мапу і схему розташування). Відстань до обласного центру Закарпатської області м. Ужгород становить 135км, до автомобільного і залізничного транспортного вузла м. Мукачево відстань 95км. Місто Тячів розташоване також на важливій автодорозі міжобласного і державного значення Мукачево – Рогатин, через територію міста і ОТГ проходить гілка залізниці Львів – Мукачево – Батьово – Солотвино. Південна межа Тячівської міської

ОТГ виходить на державний кордон України з Румунією.

Тячівська міська ОТГ (див. карту-схему) на час утворення у жовтні 2015 року межує з територіями таких органів місцевого самоврядування Тячівського і Хустського районів:

- **з півночі** – з територіями Углянської сільської ради та Вільховецької сільської ради – представницького органу Вільховецької сільської ОТГ (село Округла і села Раково, Сасово, відповідно);
- **зі східного напрямку** – з територіями Вільховецької сільської ОТГ (села Вільхівці і Добрянське), Біловарської сільської ради і Бедевлянської сільської ради;
- **з півдня** – межі Тячівської міської ОТГ збігаються з лінією державного кордону України з Румунією, яка на цій ділянці

- проходить по руслу р.Тиса;
- **з південно-західного напрямку** – з територією Вишківської селищної ради (село Яблунівка) Хустського району, що розташована у т.зв. Вишківсько-Велятинській Затисянській долині (тут р.Тиса вже протікає повністю по території України – аж до селища Вилोक Виноградівського району);
- **із західного і північно-західного напрямків** – з територіями Буштинської селищної ради та Вонігівської і Теремлянської сільських рад (село Руське Поле, природне обмеження – р.Теребля)

З історичної довідки про поселення Тячівської міської ОТГ

Місто Тячів - районний центр Тячівського району Закарпатської області і водночас центр Тячівської міської ОТГ з 25 жовтня 2015 року. До створення ОТГ - місто районного значення. Постановою Уряду від 26 липня 2001 року місто Тячів віднесено до історичних міст України.

Тячів засновано в середині XIII століття, хоча люди тут жили значно раніше. У 1329р. король Карл-Роберт відніс населені пункти Закарпаття Тячів, Вишківка, Хуст, Довге Поле і Сірет (нині в Румунії) до категорії «королівських» (коронних міст) і дав їм низку привілеїв. У 1406р. і 1453р. королівськими грамотами знову засвідчувалась приналежність Тячева до коронних міст з вольностями для жителів. У 2004 році Тячівська міська рада рішенням

сесії затвердила свою оновлену історичну символіку – герб і прапор міста.

З-понад 9 тис. мешканців м. Тячів переважна частина – українці, близько 22% - угорці, близько 3% - румуни, росіяни та представники інших національностей. Багатонаціональний склад населення Тячева впродовж сотень років сформував міські традиції толерантного і мирного співжиття людей різних національностей, взаємопроникнення їх культур, що характерно для всього Закарпаття.

Місто Тячів не лише багатонаціональне, але й поліконфесійне місто. Тут є церковні храми і релігійні конфесії греко-католицької, православної (різних патріархатів), римо-католицької, реформаторської церков та молитовні будинки інших конфесій.

Село Округла розташоване на північний схід від м. Тячів за 15 км і дістатись до нього можна через с. Лази. Село засноване угорськими переселенцями після битви з турками під Могачем у 1526 році. До 1944 року мало назву Кейрекгедь. У XVIII - XIX ст. тут діяли дві соляні шахти. У XX ст. у період між двома світовими війнами в с. Округла проживали

українці (русини), угорці, євреї і німці. Нині з-понад 880 чол. населення більшість складають українці, є представники угорської національної меншини. Функціонують православна та римо-католицька церкви і відповідні конфесії. До 25 жовтня 2015р. село Округла входило у Лазівську сільську раду. В селі є ЗОШ, ФАП, бібліотека.

Село Руське Поле знаходиться всього за 4 км на північний захід від м. Тячів на лівому березі р. Теремля поблизу суміжного за територією селища Буштино Тячівського району. Історики відносять заснування села до XII - XIII ст., тобто не пізніше перших письмових згадок про м. Тячів. Існує історична гіпотеза, що поряд з територією нинішнього села ще в XI-IV ст. до н.е. існувало городище Капуна. Загадкова гора у формі майже правильної зрізаної піраміди з назвою Капуна височіє між селом Руське Поле і м. Тячів неподалік шосе Ужгород - Тячів - Рахів. У 1950р. в селі був створений колгосп, реорганізований у 1960р. у радгосп "Руськополівський", який у 1980-х роках був "радгоспом-мільйонером". Два дитсадки

було відкрито у 1964р. і у 1978р., а в 1978р. збудовано нову триповерхову школу. У 1990р. відкрито новий будинок культури.

Переважна більшість з-понад 4760 осіб населення с. Руське-Поле українці. Певну частину етнічного складу населення села впродовж багатьох років становили угорці. Більшість населення села є членами православної і греко-католицької релігійних конфесій і мають свої храми. Немало вірян с. Руське Поле входять до релігійних конфесій і громад інших церков (баптисти, християни адвентисти сьомого дня, християни реформати сьомого дня та ін.) і мають свої молитовні будинки-храми.

Село Лазі розташоване за 7 км на північний схід від м. Тячів у низинно-передгірській мальовничій місцевості. Уперше згадується у 1600р., але згодом занепало. Відроджується у 1880-ті роки, коли урочище почали заселяти вихідці з різних сіл Тячівщини, Хустщини і Виноградівщини.

Радянський період села пов'язують зі створенням у 1948р. колгоспів "1 Травня", "Зоря" та ім. Фрунзе. які згодом об'єднали у колгосп "Перемога", що з 1952р став "колгоспом-мільйонером". У 1958р. і 1970р. колгосп збудував нові шкільні корпуси, у 1973р. відкрито дитсадок (закрито у 1992р., відновлено роботу у 2007р.). У 1995р. у селі відкрито амбулаторію.

З-понад 3890 чол. населення села Лазі переважно більшість складають українці православного віросповідання (два храми), але є й віряни інших релігійних конфесій.

Село Тячівка розташоване за 4 км на північ від м.Тячів. Засноване відносно недавно у - ХІХст. серед невеликих лісів у заболоченій місцевості. До 25 жовтня 2015р. входило до складу Тячівської міської ради.

У 1959р. збудовано початкову школу, у 1971р. її реорганізовано у восьмирічку. З-понад 1580 мешканців с.Тячівка переважна більшість - українці, тут функціонує православний храм. На сьогодні в селі є ЗОШ, амбулаторія, клуб і стадіон.

Навіть короткі штрихи з історичної довідки засвідчують, що компактна територія Тячівської міської ОТГ впродовж багатьох століть сформувала корені і передумови згуртованості у своєму подальшому розвитку, як єдиної спільноти мешканців різних поселень: міста і оточуючих сіл.

Територія і населення: масштаби збільшення

Територія Тячівської міської ОТГ займає площу 91,346 км2. Порівняно з площею територій міста Тячів разом із с.Тячівка (близько 35,564 км²) після створення Тячівської міської ОТГ територія збільшилась у **2,57** разів.

Населення Тячівської міської ОТГ станом на 2016 рік становило 20145 осіб. Порівняно із загальною кількістю населення у м. Тячів та с. Тячівка (10694 осіб), які до об'єднання входили до Тячівської міської ради, населення Тячівської міської ОТГ збільшилось у **1,9** рази.

Співвідношення між міським і сільським населенням Тячівської міської ОТГ станом на 2016 рік становить, відповідно, 9043 осіб **(45%)** та 11102 **(55%)**. До створення ОТГ співвідношення між міським населенням та сільським населенням с.Тячівка, яке входило до Тячівської міської ради, становило, **85 і 15%**, відповідно. Загалом збільшення населення в результаті створення Тячівської міської ОТГ (на 9541 особи) відбулось за рахунок сільського населення сіл Руське Pole, Лазі і Округла

Збагачення щодо інших характеристик природно-ресурсного потенціалу

Площа земель сільськогосподарського призначення Тячівської міської ОТГ станом на 2016 рік складала 63,873 км² (**70%** від загальної площі ОТГ), а площа земель запасу – 7,415 км² (або **8,1%** від загальної площі ОТГ).

Площа земель лісового фонду на території Тячівської міської ОТГ станом на 2016 рік складає 24,174 км² (або **26,4%** від загальної площі ОТГ). Аналогічне порівняння із цією характеристикою для ще не об'єднаних Тячівської міської ради та колишніх Лазівської і Руськополівської сільських рад також засвідчує про те, визначальний вклад у зростання дали, природно, нові сільські території ОТГ.

З позицій рельєфно-ландшафтною характеристики територію колишньої Тячівської міської ради (до утворення ОТГ) цілком можна було віднести до низинної (правобережна долина р. Тиси). Після утворення Тячівської міської ОТГ ця низинна територія у північному і північно-східному напрямках (поблизу сіл Руське Поле,

Лазі і Округла) вже набуває рельєфно-ландшафтною характеристики передгір'я з відносно невисокими (200-400 м) залісненими пагорбами, характерними для межиріччя рік Тересва і Тересва в їх низинній частині за 5-10 км до впадіння у р. Тису.

Після утворення Тячівської міської ОТГ її зросла територія (у порівнянні з територією колишньої Тячівської міської ради) до поверхневих водних ресурсів р. Тиси і р. Тячівець додала лише водний ресурс р. Тересва, не рахуючи потічків, що впадають у ці річки та декілька водойм у вигляді озерець і ставків.

На території Тячівської міської ОТГ є і джерела мінеральних вод, які ще недостатньо вивчені. Зокрема, заслуговує на особливу увагу урочище «Чорна вода» поблизу с. Лазі, де на базі джерел мінеральної води зведеної місцевий бальнеологічний пансіонат з однойменною назвою.

Схема розташування Тячівської міської ОТГ на території Закарпатської області

4. МІСТО І СЕЛА ОТГ: ФОКУС НА ІСНУЮЧІ ДИСБАЛАНСИ РОЗВИТКУ

Більш детальна інформація про місто Тячів і села Руське Поле, Лази і Округла та Тячівку, що віднедавна є поселеннями Тячівської міської ОТГ – в розрізі їх історії, багатонаціонального складу населення і поліетнічної культури, розвитку економіки та інфраструктури тощо – наведена в більш повній електронній версії Стратегії. В цьому підрозділі увага більше фокусується на існуючих дисбалансах у розвитку міської і сільських територій Тячівської ОТГ.

Житлово-комунальне господарство, інженерні мережі електро-, газо- і водопостачання та водовідведення, вуличне освітлення, стан міських доріг і тротуарів та зеленого господарства, благоустрій територій громадського користування, транспортне обслуговування, надання адміністративних послуг - всі ці та інші складні питання міського життя за останні 5-10 років в той чи інший спосіб поступово знаходили своє часткове або

ж задовільне чи належне вирішення. Водночас, як і в будь-якому іншому місті, немало проблем ще належить вирішити. При цьому, нерідко їх вирішення узгоджено здійснювали і Тячівська міська рада, і районна влада, зважаючи на те, що м. Тячів - це ще й центр району, де розміщено немало закладів районного підпорядкування і органів державної влади.

Впродовж дещо довшого періоду у 15-20 років інший характер розвитку був притаманний для сіл як Тячівського району, так і більшості інших районів Закарпаття. Якщо зовні в селах з'являлись добротні і гарні та сучасні будинки-садиби (більшою мірою за гроші від заробітків господарів за кордоном), то всі інші сфери муніципального, соціального, економічного розвитку, сільські дороги і бюджетні заклади найчастіше коротко характеризуються двома словами: занепад і деградація. Власне, децентралізаційна реформа і була покликана вирішити й цю проблему.

Демографічна ситуація, ринок праці (на 1 січня 2016р.)

Населення
працездатного віку
12341 особа

Чисельність наявного населення: **20145 осіб**

Чоловіків

10107 осіб

Жінок

10038 осіб

Природний приріст

+116 осіб

Зареєстрованих
безробітних

194 особи

Рівень працевлаштування
зареєстрованих
безробітних

58 %

Середньомісячна
заробітна плата
найманого працівника

2343 грн.

Характеристика вікового складу:

0 - 19 років	20 - 35 років	36 - 55 років	старше 55 років
4917 осіб	5987 осіб	6354 осіб	2887 осіб

Рівні як зареєстрованого, так і прихованого безробіття і трудової міграції (заробітчанства) в селах Тячівської міської ОТГ значно вищі, ніж у м. Тячів. Це створює соціальні проблеми і вимиває працездатне населення з сільських територій

Стан розвитку інфраструктури (у 2016 році)**Гуманітарно-культурна сфера**

Тячівська міська ОТГ налічує **14 об'єктів** соціально-культурного призначення:

3 сільські клуби у селах Тячівка, Лази та Руське Поле та **11 об'єктів** знаходяться у м. Тячів, серед яких: кінотеатри, школи мистецтв, будинки культури, бібліотеки, центр дитячої та юнацької творчості, центр для дітей з обмеженими фізичними можливостями, картинна галерея, музеї та історико-краєзнавчий кабінет у школі з угорською мовою навчання

Сільські клуби та інші об'єкти гуманітарно-культурної сфери у селах Тячівської міської ОТГ потребують як реконструкції і капітального ремонту, так і модернізації та осучаснення всіх форм і методів, що сприяють розвитку культури в громадах

Сфера охорони здоров'я

У Тячівській міській ОТГ функціонують:

Медичні послуги

10 закладів*

Аптеки

14 закладів

- лікарня ветеринарної медицини
- санітарно-епідеміологічна станція
- приватні діагностичні центри
- приватні стоматологічні кабінети

* 4 з них у селах Тячівської міської ОТГ (3 амбулаторії та 1 фельдшерсько-акушерський пункт)

Сільські заклади первинної медицини потребують суттєвої реконструкції, ремонту, модернізації оснащення та підвищення якості надання медичних послуг

Жителі м. Тячів, природно, мають більший доступ і до медичних послуг 2-го рівня медицини у порівнянні з мешканцями сіл, що входять в ОТГ. В місті розташовані районні заклади медицини: райлікарня і поліклініка, дитяча і жіноча консультація тощо

Освітня сфера

На території Тячівської міської ОТГ функціонують:

- 5 дошкільних навчальних закладів: ясла-садки №1 та №5 у м.Тячів, №1 та №2 у с.Руське Поле та ясла-садок у с.Лазі

- 5 загальноосвітніх шкіл I-III ступенів: №1 імені Василя Гренджі-Донського, №2, з угорською мовою навчання імені Шімона Голлоші у Тячеві та по одній ЗОШ у селах Руське Поле та Лазі

-2 загальноосвітні школи I-II ступенів у селах Тячівка та Округла

- професійний ліцей та ліцей-інтернат з угорською мовою навчання

- міжшкільний навчально-виробничий комбінат (МНВК)

У мешканців сіл Руське Поле, Лазі і Округла впродовж останніх 15-20 років зменшувався доступ до якісної загальної освіти у порівнянні з м. Тячів. Потребують реконструкції і капремонту та оновлення матеріально-технічної бази переважна більшість сільських шкіл і дошкільних закладів.

Об'єкти для занять фізичною культурою і спортом

На території Тячівської міської ОТГ функціонує **15 об'єктів** фізичної культури та спорту: міський і сільський стадіони; футбольні, волейбольні, баскетбольні майданчики; тенісні корти; зал греко-римської боротьби; тренажерні зали; площадки для катання на роликах, клітку та на ковзанах взимку. Будується сучасний спортивний комплекс на 500 глядацьких місць; заплановано спорудження спортивного майданчика зі штучним покриттям 40*20 м²

Є аквапарк з критим басейном. В місті діють різноманітні спортивні секції. Заняттями фізичною культурою і спортом охоплена значна кількість саме міських жителів і особливо молоді

Суттєво менші можливості для занять фізкультурою і спортом мають мешканці сіл Руське Поле, Лазі і Округла, де вибір спортивних об'єктів і можливостей обмежений, а сільські стадіони потребують реконструкції і ремонту

Місцевий економічний розвиток

На території Тячівської міської ОТГ діють підприємства малого і середнього бізнесу різних організаційно-правових форм, сфер і напрямків діяльності

Зокрема: українсько-італійське ТОВ “Зеніт-Текс” (пошив одягу); українсько-угорське ТОВ “Шкала-Енерджі” (виготовлення пеллетів); ДП “Ламелла” (лісопереробка) і фабрика “Династія” (виготовлення меблів); фермерське господарство “Новий рівень - 2006” (вирощування свиней) та ін.

Функціонують міні-підприємства харчової промисловості, більше 140 закладів торгівлі та 40 закладів сфери послуг, 5 відносно невеликих ринків. Розвинена мережа банківських і фінансово-кредитних установ

276 Юридичних осіб та **1286** Фізичних осіб підприємців

Об'єкти торгівлі

140

Об'єкти сфери послуг

40

Ринки

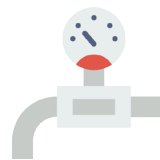
5

АЗС

6

Газові АЗС

2

Об'єкти та інфраструктура туризму:

- **2 об'єкти** активного туризму (близько 150 місць)
- **6 об'єктів** для розміщення туристів - готелі, мотелі, садиби тощо (близько 150 місць)
- **15 закладів** громадського харчування (ресторани, кафе, їдальні)
- **7 розважальних закладів**

Кількість об'єднань громадян:

- у м. Тячів - **66 ОГС**
- у селах Тячівської міської ОТГ - **6 ОГС**
- у м. Тячів - **7 благодійних фондів**
- у селах Тячівської міської ОТГ - **1 благодійний фонд**

Переважна більшість підприємств сфери матеріального виробництва та сфери послуг і торгівлі зосереджені в самому місті Тячів. В селах Тячівської міської ОТГ місцевий економічний розвиток, включаючи сільськогосподарську діяльність, а також - ринок праці і рівні самозайнятості та підприємництва значно нижчі

В селах створено у 10 разів менше громадських об'єднань, ніж у м. Тячів, хоча на сільських територіях проживає на 10% більше мешканців, ніж у місті

5. БЮДЖЕТНА ОСНОВА РОЗВИТКУ ТЯЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОТГ

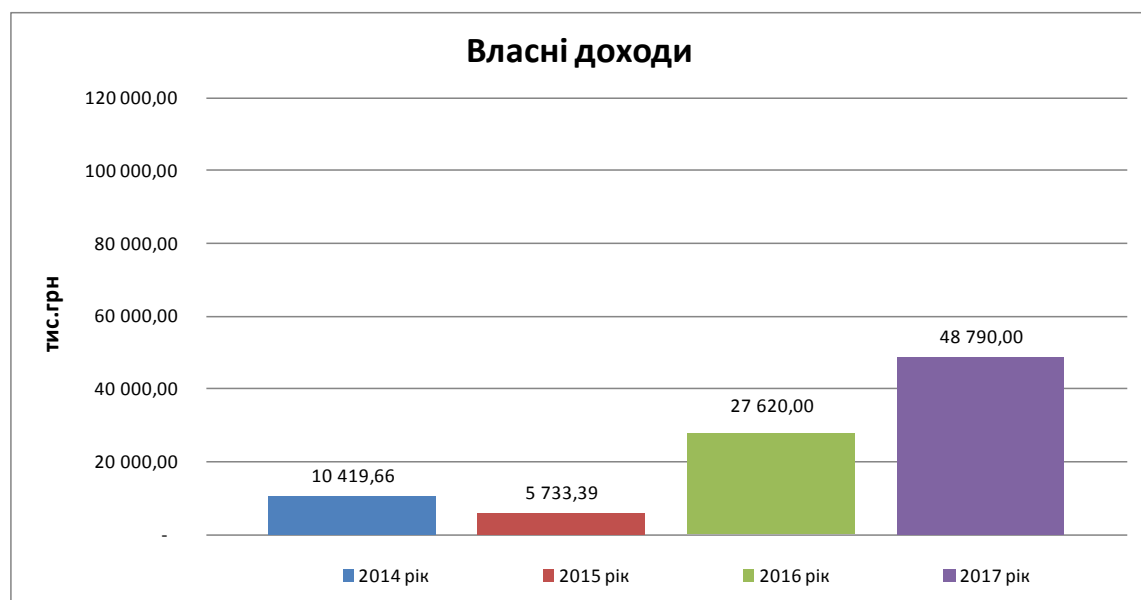
На діаграмах наведено окремі характеристики дохідної частини:

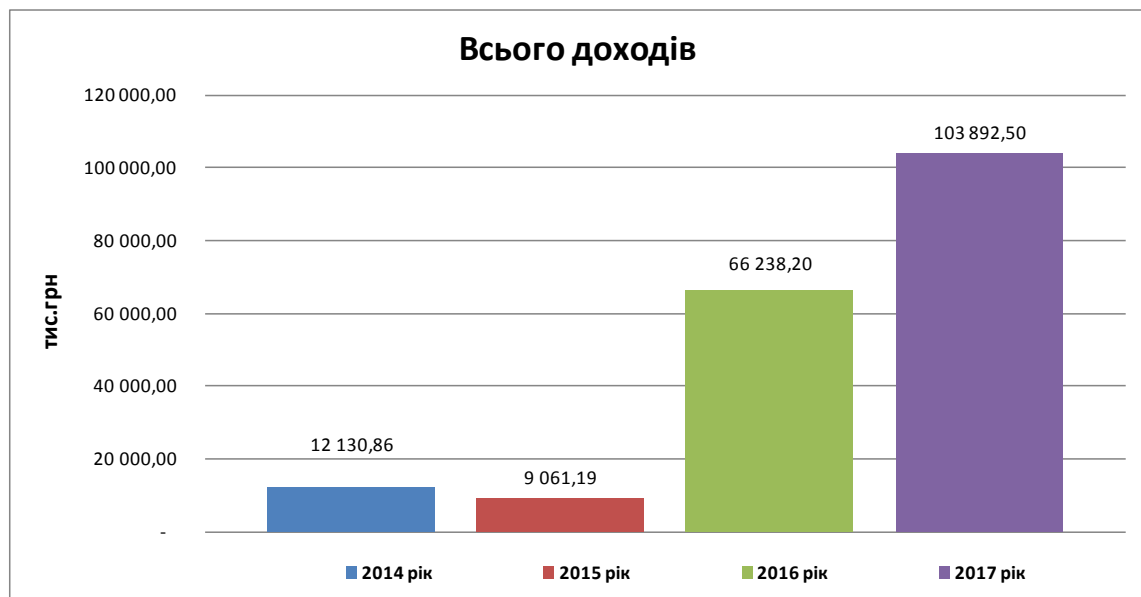
- за 2014 і 2015рр. - сумарного (віртуального, розрахункового) бюджету ще не об'єднаних Тячівської міської ради і Руськополівської та Лазівської сільських рад;
- за 2016 і 2017рр. - реальних бюджетів Тячівської міської ОТГ, яка об'єднала

територіальні громади с. Руське Поле і с. Лази (у т.ч. с. Округла) і м. Тячів (с.Тячівка).

Більш деталізовані таблиці за 2014 і 2015рр. в розрізі кожної з місцевих рад наведені в електронній версії Стратегії. Зокрема, всього дохідні частини бюджетів рад у 2014 і "провальному" 2015р. складали:

	Тячівська міська рада, тис.грн.	Руськополівська сільська рада, тис.грн.	Лазівська сільська рада, тис.грн.
2014 рік	11 069,00	452,858	609,00
2015 рік	8 370,00	325,875	365,312

Різке зростання дохідної частини бюджету у 2016 і 2017рр. для Тячівської міської ОТГ, досягнуто як за рахунок освітньої і медичної субвенції для бюджетних установ, що раніше фінансувались з районного рівня бюджету, так і за рахунок зміни структури інших доходів для ОТГ

внаслідок бюджетної децентралізації.

На діаграмах не враховано розміри Державної субвенції на розвиток інфраструктури Тячівської міської ОТГ: **7,1 млн.грн** у 2016р. і **3,57 млн.грн.** (план) у 2017р.

6. РЕЗУЛЬТАТИ SWOT-АНАЛІЗУ ТА СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ОТГ

Проаналізувавши статистичну і нестатистичну інформацію, зібрану в **Профіль об'єднаної громади**, а також спираючись на **результати анкетування**, члени Робочої групи визначили сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для ОТГ, провели загальний **SWOT-аналіз громади**, а також SWOT-аналіз за визначеними пріоритетними напрямками розвитку.

SWOT-аналіз став підставою для підготовки реалістичних планів дій, які повинні допомогти об'єднаній громаді максимально скористатися існуючими порівняльними перевагами та мінімізувати ризики.

Аналіз співвідношення потенціалу громади із зовнішнім середовищем (можливості та загрози) було проаналізовано за наступною схемою:

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ

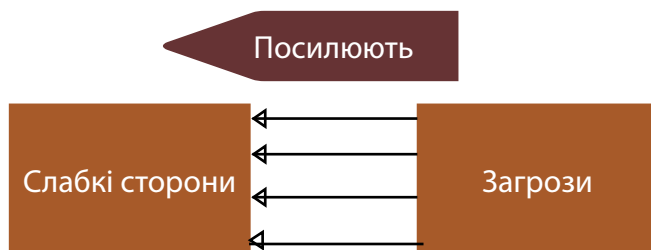
ПЕРЕВАГИ

ВИКЛИКИ

РИЗИКИ

SWOT-аналіз

Аналіз внутрішніх чинників (сильних і слабких сторін)

Сильні сторони	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вигідне географічне розташування в долині р.Тиси на автомобільній дорозі Мукачево-Рахів-Рогатин і залізниці Львів-Батьово-Солотвино, на державному кордоні у Румунію, у межиріччі річок Тересва і Тересва, що є притоками р.Тиси. Центр ОТГ м. Тячів водночас є адміністративним, економічним і культурним центром Тячівського району Закарпатської області – найбільшого за населенням сільського району в Україні. 2. Наявність людських, природних, земельних, інфраструктурних ресурсів та об'єктів для потреб розвитку і залучення інвестицій у Тячівську міську ОТГ. 3. Розвиненість внутрішньої мережі автодоріг між населеними пунктами Тячівської міської ОТГ. 4. Наявність промислово-виробничого потенціалу на території м. Тячів. 5. Відносно низьке екологічне навантаження на сільські і міські території Тячівської міської ОТГ від промислових і житлових зон. 6. Наявність тенденції зростання активного підприємництва і зокрема у м. Тячів. 7. Збереження традицій міжнаціональної і міжконфесійної злагоди та полікультурної толерантності як у м. Тячів, так і в селах Тячівської міської ОТГ. 8. Відлагоджена система багаторічного різностороннього транскордонного співробітництва м. Тячів з містами-побратимами в Угорщині, Румунії, Словаччині і Польщі. 9. Наявність традицій і досвіду ефективного муніципального управління і проектного менеджменту міських територій, який ще належить адаптувати і на розвиток сільських територій Тячівської міської ОТГ. 10. Існуючі традиції місцевого патріотизму Тячівської міської територіальної громади, які доцільно збагатити і розширити на сільські громади, що сприятиме швидшому формуванню нової територіальної ідентичності Тячівської ОТГ та її згуртованості.
Слабкі сторони	<ol style="list-style-type: none"> 1. Існуючі дисбаланси у рівнях розвитку економіки, зайнятості, сфери бюджетних і комунальних послуг, доходів населення, інфраструктури та соціальної сфери у м. Тячеві та селах Тячівської ОТГ. 2. Відносно високий рівень прихованого безробіття у селах ОТГ. Як наслідок, значний рівень закордонної трудової міграції працездатного населення, що генерує соціальні проблеми та руйнує традиційний сімейний уклад життя.

Слабкі сторони (продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 3. Мала частка малих виробничих підприємств, фермерських господарств і кооперативів в структурі економіки Тячівської міської ОТГ та недостатній рівень їх інноваційної діяльності. 4. Ще неналежна якість стану і покриття внутрішньої мережі автодоріг між населеними пунктами Тячівської ОТГ та сусідніми громадами, відсутність об'їзної дороги для міста Тячів. 5. Нерозвиненість мережі інституцій підтримки і розвитку малого підприємництва та фермерства і переробки та реалізації сільськогосподарської продукції через механізми кооперації особистих селянських господарств та обслуговуючі кооперативи. 6. Недостатня проробленість на тривалу перспективу політики щодо використання і розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу території Тячівської міської ОТГ і зокрема м.Тячів. 7. Ще неналежні технічний стан будівель та енергоефективність закладів бюджетної сфери та їх матеріально-технічне і якісне кадрове забезпечення в селах Тячівської міської ОТГ. 8. Невирішеність до кінця таких гострих екологічних проблем населених пунктів Тячівської міської ОТГ, як збір і утилізація твердих побутових відходів (ТПВ) та якісне водопостачання і водовідведення (особливо – на сільських територіях) 9. Критичні зношеність основних виробничих потужностей та застарілість систем водозабору і очисних споруд та вуличних трубопроводних систем м. Тячів, що належали районній владі. 10. Невирішеність до кінця питань захисту територій Тячівської міської ОТГ від повеневої і паводкової загрози на р. Тиса через випереджаючі будівництво та підтримку належного технічного стану водозахисних інженерних споруд (дамбо-укріплення, водовідвідні канали тощо).
-------------------------------------	---

Аналіз зовнішніх чинників (можливості і загрози)

Можливості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Продовження децентралізаційної реформи в Україні сприятиме як посиленню спроможності ОТГ і покращенню бізнес-клімату, так і місцевому економічному розвитку та залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій через підвищення довіри до нових ОТГ, у т.ч. внаслідок зниження корупційних ризиків. Як мінімум, уже ведуться успішні переговори з фінським інвестором про будівництво сміттєпереробного комплексу у м. Тячів. 2. Зростання попиту на продовольство та продукцію органічного землеробства на світовому ринку в умовах євроінтеграційних процесів сприятиме розвитку сільських територій в спроможних і дієздатних ОТГ, що підтримують інноваційний агропромисловий розвиток.
-------------------	---

<p>Можливості (продовження)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Посилення конкурентоспроможності туристичної галузі Закарпаття у зв'язку з тимчасовою втратою Криму і кризовими явищами в Україні робить перспективними напрямки сільського, зеленого, екологічного, етнокультурного та ін. видів туризму і рекреації, які, доцільно розвивати в ОТГ. 4. Наявність значних невикористовуваних сільських земельних територій Тячівської міської ОТГ вкупі із очікуваним вдосконаленням земельного законодавства на користь ОТГ створять хороші можливості для інвестицій як в сучасні підприємства інноваційної економіки, так і в традиційне для Тячівщини садівництво з переробкою його продукції на місці. 5. Продовження реформної політики державної фінансової підтримки діяльності ОТГ та нова державна регіональна політика створять сприятливі можливості для розвитку і вдосконалення бюджетної і комунальної інфраструктури Тячівської міської ОТГ і зокрема – на сільських її територіях, що у свою чергу дасть можливість знизити існуючі дисбаланси та підвищити якість і рівень життя як міського, так і сільського населення ОТГ. 6. Тячівська міської ОТГ ще більше посилить свою спроможність в економічному, просторовому і соціальному розвитку, бо долучатиметься до програм і проєктів як міжнародної технічної допомоги (МТД) Україні, так і програм ТКС ЄС, що відкриваються у 2016-2017рр., і мають серед пріоритетів підтримку реформних ОТГ. Як мінімум, уже вирішено створити повноцінний Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) Тячівської міської ОТГ за підтримки однієї з таких програм МТД України. 7. Секторальні децентралізаційні реформи, які супроводжуватимуть створення спроможних ОТГ у сферах освіти, охорони здоров'я, адміністративних і комунальних послуг, соціального захисту та ін. прогнозовано дозволять підвищити якість людського капіталу та конкурентоспроможність Тячівської міської ОТГ. 8. Зовнішньообумовлені можливості, що сприятимуть економічному, соціальному і просторовому розвитку Тячівської міської ОТГ (частина з них перелічені вище), діючи разом впродовж періоду реалізації Стратегії, створюватимуть потужний синергетичний ефект, що додатково посилюватиме розвиток нової об'єднаної громади.
--	--

Загрози	<ol style="list-style-type: none"> 1. Продовження або замороження на невизначений термін військового конфлікту і агресії Росії на Сході України та окупація Криму, що є одними з головних загроз державності країни та причин гострої системної кризи в Україні. 2. Відтік із сільських територій ОТГ значної кількості працездатного населення, у т.ч. кваліфікованих кадрів. 3. Тенденція поки-що часткового нівелювання принципів бюджетної децентралізації з перекладанням на місцеве самоврядування окремих фінансових зобов'язань держави щодо забезпечення соціальних стандартів, а також - зниження обсягів Державної субвенції на розвиток інфраструктури. 4. Глибоке проникнення корупції в усі сфери і рівні державного управління та поки-що незначні успіхи боротьби з нею в країні. 5. Спроби нарощування прихованого і неприхованого спротиву децентралізаційній реформі на центральному, регіональному та місцевому рівнях (згортання або гальмування реформ). 6. Викривлення або вихолощення сутності та відтермінування (під приводом публічних дискусій і «погоджень») прийняття необхідних реформних законодавчих і нормативних актів. 7. Впливи глобальних змін клімату на локальні території, що можуть супроводжуватись як повеннями і підтопленнями, так і зниженнями рівня ґрунтових вод та виникненням засух і створенням проблем питного водопостачання у селах ОТГ та для вирощування сільськогосподарської продукції на їх земельних угіддях.
----------------	---

Сценарії розвитку Тячівської міської ОТГ

Сценарій 1 – слабкого зростання або ситуація статус-кво

Цей сценарій найбільш можливий тоді, коли зовнішні загрози, що можуть виникнути на глобальному, міждержавному, національному чи регіональному рівнях і в тій чи іншій мірі впливають на рівень ОТГ, посилюють слабкі сторони, створюючи ризики, та зменшують можливості, формуючи виклики. Якщо обмежитись національним і регіональним рівнями, та найбільш впливовими загрозами, відзначеними у SWOT-аналізі, можуть стати такі: *продовження (замороження) військового конфлікту на Сході України (1); продовження трудової міграції населення з сільських територій ОТГ (2); нарощування спротиву та гальмування децентралізаційної реформи (5).*

Даний сценарій потребує ще кілька важливих припущень: розмір бюджетних надходжень, дотацій та субвенцій, які отримує Тячівська міська ОТГ, залишаються на одному і тому ж рівні або **некритично** навіть зменшуються впродовж хоча б наступних 3-4 років. Податкова політика також хоча б незмінна (стала) впродовж 3-4 років. Відносно сталими залишаються структура промисловості, рівень підприємництва і фермерства та обсяги виробництва і надання послуг в ОТГ.

Перебіг такого сценарію впродовж стратегічного періоду базується на переважній реалізації сильних сторін (внутрішніх) та можливостей (зовнішньообумовлених). Саме вони зможуть проявитись навіть в умовах обмеженого зростання або ситуації статус-кво. Зауважимо, що найбільший вклад у слабке зростання або у формування ситуації статус-кво можуть дати такі складові сильних сторін, наведених у SWOT-аналізі: *вигідне географічне розташування ОТГ (1); наявність достатніх людських, природних, земельних та інфраструктурних ресурсів (2); розвиненість внутрішньої мережі автодоріг (3); тенденція зростання активного підприємництва в ОТГ (6); досвід ефективного муніципального управління (9).* Серед зовнішньообумовлених можливостей SWOT-аналізу щодо цього

сценарію відзначимо такі: *зростання попиту на сільськогосподарську продукцію на ринках (2); посилення конкурентоспроможності туристичної галузі Закарпаття і Тячівщини зокрема (3).*

В умовах розглядуваного сценарію та зроблених припущень щодо сталості бюджетно-фінансових, фіскальних і економічних чинників забезпечувати навіть слабке зростання або ситуацію статус-кво спроможна міська ОТГ із сильним та кваліфікованим муніципальним управлінням, яке ефективно використовує переваги і можливості бюджетно-фінансової децентралізації для ОТГ. Це завдання цілком під силу Тячівській міській ОТГ. Втім, це завдання складає сутність пріоритетної цілі 5 Стратегії – *Створення ефективної системи нового муніципального управління та надання якісних адміністративних послуг.*

Зауважимо, що у сценарії слабкого зростання або ситуації статус-кво **досягнення у повному обсязі інших 4-ох стратегічних цілей та їх 17 операційних цілей** Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ до 2025 року буде залишатись доволі **проблематичним**.

Сценарій 2 – помірного зростання економіки та якості і рівня життя в ОТГ

Такий сценарій також можливий в умовах справдження певного переліку припущень. Отже, так само, як і у випадку попереднього сценарію, враховуємо, що зовнішні загрози посилюють слабкі сторони, створюючи ризики, та зменшують можливості, формуючи низку викликів. Водночас, найбільш впливові зовнішні загрози в найближчі рік-два в силу сприятливих факторів отримують спадаючий характер імовірного прояву і впливу, зокрема: *військовий конфлікт на Сході України переходить у стадію мирного розв'язання (1 – SWOT-аналізі); відтік працездатного населення з сільських територій ОТГ за рахунок трудової міграції поступово зменшується (2); замість нарощування спротиву та гальмування децентралізаційної реформи (5) поступово починають формуватись процеси консолідації державної влади, місцевого самоврядування і громад навколо системної реформи місцевого самоврядування і адміністративно-територіального устрою України.*

В умовах зниження тиску цих та інших зовнішніх загроз є імовірність справдження таких позитивних припущень: розмір бюджетних надходжень, дотацій і субвенцій, які отримує Тячівська міська ОТГ, поступово збільшується, у т.ч. за рахунок зростання місцевої економіки та підприємництва. Реформи у податковій сфері сприяють розвитку підприємництва, фермерства та

зниженню тіньової економіки. Постійні вкладення у бюджетну і комунальну та дорожню інфраструктуру ОТГ, у т.ч. на її сільських територіях, ефективно і прозоре муніципальне управління, разом з іншими переліченими факторами, створюють привабливий інвестиційний клімат у Тячівській ОТГ. Таким чином, впродовж найближчих 3-4 років створюється комплекс передумов для залучення інвестицій як в існуючі підприємства, так і в створення нових робочих місць.

Зауважимо, що найбільший вклад у помірне зростання економіки та якості і рівня життя мешканців ОТГ по сценарію 2 дають такі складові сильних сторін, наведених у SWOT-аналізі: *вигідне географічне розташування (1); комплексний ресурсний потенціал (2); розвинена внутрішня мережа автодоріг (3); наявний промисловий виробничий потенціал (4); тенденції зростання активного підприємництва у м. Тячів (6); досвід ефективного муніципального управління (8); багаторічне транскордонне співробітництво (9).* Серед зовнішньо обумовлених можливостей SWOT-аналізу щодо сценарію – 2 відзначимо такі: *нарощування спроможностей ОТГ, які надає реалізовувана децентралізаційна реформа (1); зростання попиту на сільськогосподарську продукцію на ринках (2); посилення конкурентоспроможності туристичної галузі Закарпаття і Тячівщини*

зокрема (3); наявність сільських земельних територій (4); розширення децентралізаційної реформи на регіональний розвиток і галузеві напрямки (5).

В сценарії – 2 досягнення усіх 5-х Стратегічних цілей та 21 Операційних цілей Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ до 2025 року стає **цілком можливим**. Додаткового

оптимізму додає і те, що в аналізі сценарію – 2 не враховувався такий важливий для нинішніх умов Закарпаття чинник розвитку, як залучення внутрішніх ресурсів громади. Мова йде як про більш активну самозайнятість та підприємництво і фермерство, так і про залучення коштів заробітчан у ці сфери та створення кооперативів, малих підприємств, туристичних садиб тощо.

Сценарій 3 – швидкого і сталого розвитку ОТГ

Реалізація сценарію 3 базується на очікуваних позитивних результатах від усіх можливих стратегічних поєднань, представлених у SWOT-аналізі: сильних сторін – у відповідь на загрози; усунення слабких сторін – як реакція на можливості; елімінування впливу поєднання слабких сторін із загрозами. На відміну від сценарію 1 (*слабкого зростання або статус-кво*) та сценарію 2 (*помірного зростання*), сценарій 3 характеризується швидким і сталим розвитком ОТГ, а не тільки певним зростанням. Загалом більш широко під «сталим розвитком» ОТГ в цій Стратегії слід розуміти комплексне поєднання сучасної інноваційної і модернізованої та конкурентоспроможної економіки з досягненням належних соціальних стандартів життя і екологічної збалансованості розвитку.

Звісно, навіть за найсприятливішої реалізації вищенаведених стратегічних поєднань, представлених у SWOT-аналізі, для досягнення стану «швидкого і сталого розвитку ОТГ» потрібно не менше 5 років.

До того ж, станом на сьогодні найоптимістичніший сценарій 3 поки-що виглядає і **найменш імовірним** для справдження. Надто не прогнозованими у своєму вирішенні у найближчі роки є визначальні і головні загрози, що формують системну кризу в Україні та в її регіонах – *продовження або замороження на невизначений час військового конфлікту на Сході України та згорання чи гальмування системних реформ*.

За таких передумов подальший детальний аналіз сценарію – 3 поки-що не видається актуальним.

7. СТРАТЕГІЧНІ БАЧЕННЯ ТА МІСІЯ

Стратегічне Бачення - це спільне, погоджене на основі суспільного консенсусу, уявлення мешканців і влади ОТГ про те, якою громада має бути в майбутньому.

Стратегічне Бачення відображає той результат, якого громада прагне досягти при реалізації Стратегії. Воно спирається на основні характеристики та стратегічні (пріоритетні) цілі і стає головною ідеєю всього процесу

стратегічного планування (СП).

Консолідоване формулювання Бачення майбутнього – є ключовою і відправною точкою і в методології процесу СП (єдиного виду планування, де ми відштовхуємось не від досягнутого рівня розвитку, а від бажаного, але водночас і продуманого, реалістичного та досяжного Бачення майбутнього).

Бачення майбутнього (станом на 2025 рік)

Тячівська міська об'єднана територіальна громада – самобутня, гостинна, динамічна і відкрита для співпраці базова адміністративно-територіальна одиниця Тячівщини, в якій мешканці міста Тячів, сіл Руське Поле, Лази, Округла і Тячівка та міська рада спільно дбають про стале поєднання розвитку інноваційної економіки і сучасної просторової та інженерної інфраструктури – зі збереженням унікального природного оточення та досягненням європейських стандартів якості і рівня життя громадян.

Тячівська міська об'єднана територіальна громада – новий міні-район ХХІ століття у долині Тиси та межиріччі Тересви і Терєблі україно-румунського прикордоння, в якому приємно жити і гостювати, а миролюбиві та працьовиті міські і сільські жителі різних національностей фізично зміцнюються і духовно збагачуються, примножуючи вікові культурно-історичні традиції рідного краю, Закарпаття і України загалом.

Місія - це сукупність унікальних історичних і сучасних особливостей та конкурентних переваг, які у громаді вже є, та які громада хотіла б зберегти для подальшого розвитку, або здобути у свідомому процесі розвитку. Декларуючи Місію, громада самовизначається: «Хто ми є і що ми робимо».

Місія є також інструментом реалізації

стратегічного Бачення.

Консолідоване визначення Місії громади-території є також важливим і скелетним компонентом розробки Стратегії її розвитку. **Місія** тісно пов'язана з **Баченням майбутнього** і в ній, зазвичай, відображаються питання: **Хто? Що? Як? Для кого і для чого?** (звісно, стосовно досягнення Бачення майбутнього).

Місія Тячівської міської об'єднаної територіальної громади

Досягнення належних і гідних якості та рівня життя всіх мешканців новоутвореної у 2015 році Тячівської міської об'єднаної територіальної громади через: вирівнювання диспропорцій розвитку, надання необхідного пакету муніципальних і адміністративних послуг як на міських, так і на сільських територіях та забезпечення їх інтегрованого економічного, просторового, екологічного і соціального розвитку – через запровадження вдосконаленого і ефективного муніципального управління та залучення зовнішніх і внутрішніх ресурсів.

8. СТРАТЕГІЧНІ (ПРІОРИТЕТНІ) І ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ

Формулювання **стратегічних (пріоритетних) цілей** відображають експертне врахування всіх попередніх факторів і чинників процесу стратегічного планування та його особливостей: методологічні підходи та результати анкетного опитування; характеристики стану соціально-економічного і просторового розвитку всіх населених пунктів ОТГ; той факт, що стратегічне планування розпочалось у міській громаді, а завершується в об'єднаній з селами

Тячівській міській ОТГ.

Стратегічні (пріоритетні) цілі відображають також і викристалізовані (оптимізовані в сенсі зосередження наявних, але завжди обмежених людських, фінансових, просторово-інфраструктурних, природних, земельних, управлінських та ін. ресурсів) **напрямки розвитку і концентрації ресурсів задля досягнення бажаного Бачення майбутнього.**

Перелік Стратегічних (пріоритетних) цілей та відповідних їм Операційних цілей:

Стратегічна ціль 1: Розвиток людини з подоланням його диспропорцій між містом і селами об'єднаної громади

Операційні цілі до Стратегічної цілі 1:

- 1.1.** Забезпечення рівного доступу та підвищення якості загальної середньої освіти
- 1.2.** Забезпечення рівного доступу до якісних медичних послуг
- 1.3.** Створення та покращення інфраструктури для культурного, фізичного і духовного розвитку і збагачення людини
- 1.4.** Забезпечення гармонійного розвитку національних меншин

Перелік пропозицій проектів до Стратегічної цілі 1 (етап 2017 - 2019рр.):

- Реконструкція і технічне переоснащення мережі освітніх і дошкільних закладів в селах Тячівської міської ОТГ
- Створення і організація ефективної роботи інформаційно-методичного освітнього порталу Тячівської міської ОТГ
- Реконструкція і оснащення сучасним діагностичним обладнанням закладів первинної медицини в селах Тячівської міської ОТГ
- Створення і організація ефективної роботи Центру культур національних меншин та міст-побратимів
- Створення Центру масової фізкультури і оздоровлення на базі новозбудованого спорткомплексу по вул. Вайди

Стратегічна ціль 2: Інтегрований економічний розвиток сільських і міських територій об'єднаної громади

Операційні цілі до Стратегічної цілі 2:

- 2.1.** Будівництво та реконструкція мереж і автомобільних доріг та тротуарів на території Тячівської міської ОТГ
- 2.2.** Оновлення рухомого складу та оптимізація маршрутів громадського транспорту між населеними пунктами Тячівської міської ОТГ
- 2.3.** Підтримка інноваційного малого підприємництва, фермерства та обслуговуючих кооперативів та ринків для збуту сільськогосподарської продукції
- 2.4.** Будівництво нових та реконструкція існуючих об'єктів інфраструктури туристичної і рекреаційно-оздоровчої сфери
- 2.5.** Створення нових інституцій місцевого економічного і територіального розвитку, підтримки підприємництва і фермерства

Перелік пропозицій проектів до Стратегічної цілі 2 (етап 2017 - 2019рр.):

- *Проектування і будівництво об'їзної дороги міста Тячів*
- *Відновлення і будівництво мосту через р. Тиса на україно-румунському кордоні та митного переходу*
- *Капітальний ремонт внутрішньої мережі автодоріг Тячівської міської ОТГ*
- *Проектування і будівництво сучасного ринку сільськогосподарської продукції з обслуговуючими кооперативами*
- *Проектування і будівництво сучасного автокемпінгу «Тячівська долина» з туристично-інформаційним та екскурсійним центром*
- *Створення і організація роботи бізнес-інкубатора та Центру садівництва і органічного землеробства*

Стратегічна ціль 3: Досягнення гармонійного просторового розвитку і безпеки довкілля

Операційні цілі до Стратегічної цілі 3:

- 3.1.** Формування гармонійного просторового комплексу природних, сільськогосподарських, житлових, промислових та рекреаційних зон і територій, у т.ч. засобами просторового і земельного планування
- 3.2.** Створення системи ефективного управління твердими побутовими і промисловими відходами та комунальними стоками
- 3.3.** Запобігання природним стихійним лихам, техногенним аваріям і катастрофам та адаптація до змін клімату
- 3.4.** Формування екологічної свідомості серед усіх вікових груп об'єднаної громади

Перелік пропозицій проектів до Стратегічної цілі 3 (етап 2017 - 2019рр.):

- Формування системи ефективного управління твердими побутовими відходами та залучення інвестицій у будівництво сміттєпереробного комплексу
- Розробка нового Генерального плану Тячівської міської ОТГ
- Оновлення і реконструкція повнезахисних споруд та водовідних каналів на територіях Тячівської міської ОТГ
- Створення сучасної системи екологічного просвітництва і виховання в школах та серед мешканців ОТГ

Стратегічна ціль 4: Вирівнювання інженерно-інфраструктурного розвитку, енергоефективності та благоустрою міських та сільських територій

Операційні цілі до Стратегічної цілі 4:

- 4.1.** Розвиток і реконструкція мереж водопостачання і водовідведення та очистки стічних вод
- 4.2.** Досягнення енергоощадності і енергоефективності в бюджетних закладах та комунальній сфері
- 4.3.** Забезпечення зеленого планування і зеленого будівництва на сільських і міських територіях
- 4.4.** Формування сталої системи благоустрою внутріквартальних і міжбудинкових територій із залученням мешканців та громадських об'єднань

Перелік пропозицій проектів до Стратегічної цілі 4 (етап 2017 - 2019рр.):

- Комплексна енергореконструкція будівель бюджетних закладів
- Впровадження заходів з енергоощадності і енергоефективності в житлово-комунальному господарстві
- Реконструкція міського парку відпочинку та оздоровлення по вул.Гагаріна
- Будівництво і комплексна реконструкція систем і мереж водопостачання і водовідведення та очистки стічних вод

Стратегічна ціль 5: Досягнення гармонійного просторового розвитку і безпеки довкілля

Операційні цілі до Стратегічної цілі 5:

- 5.1.** Формування оптимізованої управлінської структури та забезпечення належного рівня кваліфікації посадовців
- 5.2.** Створення і організація ефективної діяльності Центру надання адміністративних послуг
- 5.3.** Забезпечення поєднання стратегічного управління (і планування) з просторовим і земельним плануванням розвитку ОТГ
- 5.4.** Впровадження сучасних систем і кращих практик електронного врядування в муніципальне управління та надання адміністративних послуг

Перелік пропозицій проектів до Стратегічної цілі 5 (етап 2017 - 2019рр.):

- Уведення в дію і організація ефективної роботи Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП)
- Впровадження програмно-технічних засобів та організаційно-методичних заходів електронного врядування в Тячівській міській раді та старостаті
- Створення та організаційно-технічне забезпечення діяльності Ресурсних центрів в селах Тячівської ОТГ

9. ВПРОВАДЖЕННЯ ТА МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

З початку процесу СП було наголошено на важливості впровадження та моніторингу Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ до 2025 року. Наскільки успішним виявиться реалізація Стратегії залежатиме від позитивних політичних, соціальних, реформних, економічних та інших змін, що впливають на досягнення Бачення, Місії та Стратегічних цілей. У розробці Стратегії брали участь посадовці і депутати міської ради, представники бізнесу, освітніх установ, громадських, благодійних та інших організацій, сільські старости, що забезпечує реалістичність її виконання та довіру з боку ОТГ.

Успішна реалізація Стратегії здійснюватиметься на основі партнерства, координації та узгодження діяльності всіх основних учасників процесу СП.

Реалізація Стратегії – це ще й управлінське завдання, яке передбачає контроль за діяльністю підприємств, закладів і організацій, які задіяні у процесі впровадження Стратегії. Впровадження проектів і заходів Стратегії мають належати виключно до компетенції Тячівської міської ради і виконкому.

Питання реалізації Стратегії також може бути урегульоване рішенням Тячівської міської ради щодо внесення змін у Статут Тячівської міської ОТГ через уведення підрозділу «Стратегічне управління і планування розвитком об'єднаної

територіальної громади», що відразу надасть Стратегії належного статусу головного планувального документа громади.

План реалізації Стратегії може передбачати як визначення пріоритетів впровадження, так і запровадження трьох послідовних та взаємопов'язаних програмних циклів-етапів:

Перший - 2017-2019 роки

Другий - 2020-2022 роки

Третій - 2023-2025 роки

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії передбачено здійснювати за рахунок різних джерел:

- Державного фонду регіонального розвитку;
- коштів галузових (міжгалузових) державних цільових програм та бюджетних програм Уряду, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах;
- субвенцій, інших трансфертів з Державного бюджету місцевим бюджетам;
- Державної субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ;
- коштів бюджету ОТГ;
- коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій;

- коштів інвесторів, власних коштів підприємств;
- інших коштів, не заборонених законодавством.

Система моніторингу та індикаторів виконання стратегії

Індикатори слід розділяти на індикатори досягнення: Бачення і напрямів розвитку; Стратегічних цілей, Операційних цілей. Доцільно обмежитись розробкою індикаторів досягнення Стратегічних і Операційних цілей, як результат виконання Плану дій з реалізації Стратегії.

Рівні моніторингу:

1. Для визначення ефективності всієї Стратегії;
2. Для оцінки змін інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та стану економічного розвитку територій ОТГ.

Підсумки моніторингу проводяться один раз у півріччя. Результати звітів з моніторингу реалізації Стратегії публікуються на офіційному сайті Тячівської міської ОТГ.

Фіксуються та аналізуються: а) ступінь виконання кожного проектного завдання; б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції; г) дані за індикаторами, що відображають стан реалізації Стратегії; г) оцінка потреб у фінансуванні; д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу і коригування Стратегії.

Стратегія - це живий документ, що потребує постійного оновлення у зв'язку зі зміною обставин та відповідно до висновків і рекомендацій

Моніторингового комітету. Тому кожні півроку, на основі моніторингу Стратегії, слід здійснювати оцінку необхідності уточнення чи перегляду окремих елементів Стратегії у світлі нових тенденцій і обставин, що можуть виникати, та впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Пропозиції з коригування та змін до Стратегії по стратегічним та операційним цілям, проектам та завданням можуть вноситись:

- членами Моніторингового комітету з реалізації Стратегії;
- депутатами;
- зацікавленими організаціями, установами, громадськими організаціями та окремими мешканцями.

Для всіх можливих форм організації процесу моніторингу головним є проведення ретельного відслідковування виконання завдань та реалізації проектів, коригування та актуалізація Стратегії при необхідності, з огляду на зміну ситуації, оскільки одні проекти будуть завершені, другі будуть замінені на інші, а деякі будуть додані до переліку проектів.

Члени Моніторингового комітету з реалізації Стратегії, повинні відстежувати, щоб Стратегічні й Операційні цілі, завдання залишалися актуальними і реалізовувались. Комітет збирається з встановленою періодичністю (але не рідше одного разу на півроку) для оцінки досягнутих результатів та коригування запропонованих змін. Проекти рішень щодо змін до Стратегії виносяться на розгляд Тячівської міської ради.

10. ОСНОВНІ ІНДИКАТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ (в розрізі 5-ти пріоритетних цілей)

- 1.1. Якість середньої освіти за показниками ЗНО у порівнянні із обласним та середньоукраїнським показниками, у т.ч. на сільських територіях ОТГ
- 1.2. Модернізація навчальних закладів, у т.ч. на сільських територіях ОТГ, *од./тис.м²*
- 1.3. Частка випускників ЗОШ. які здобувають вищу освіту, %
- 1.4. Кількість відкритих амбулаторій ЗПСМ, *од.*
- 1.5. Кількість введених потужностей для занять фізкультурою і спортом, у т.ч. на сільських територіях ОТГ, *місць*
- 2.1. Доходи мешканців ОТГ, *млн.грн.*
- 2.2. Обсяг та частка реалізованої інноваційної продукції, %
- 2.3. Підтримка історико-краєзнавчого, сільського і екологічного туризму, *тис.грн.*
- 2.4. Кількість створених інституцій місцевого економічного розвитку (підтримки підприємництва і фермерства, кооперативів, ресурсних центрів та ін.), *од.*
- 2.5. Рівень безробіття за методологією МОП, %
- 2.6. Індекс виробництва с/г продукції, % *до попереднього року*
- 3.1. Охопленість населення ОТГ системою централізованого збору сортування і утилізації ТПВ, %
- 3.2. Збільшення площі озеленення і благоустрою територій загального користування ОТГ, *га*
- 3.3. Кількість розроблених: Генеральний план територій Тячівської міської ОТГ; детальні плани використання земель сільських територій, *од.*
- 4.1. Загальний обсяг фінансування будівництва. реконструкції і ремонту доріг комунальної власності ОТГ, *млн.грн.*
- 4.2. Потужність очисних споруд, *тис.м³ на добу*
- 4.3. Економія споживання природного газу за рахунок енергоощадних заходів і альтернативних джерел енергії, %
- 5.1. Кількість наданих послуг ЦНАП за квартал, *од.*
- 5.2. Кількість посадовців, що пройшли навчання і підвищення кваліфікації, *осіб*
- 5.3. Кількість робочих місць посадовців ОТГ, охоплених системою електронного врядування, *од.*

11. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ ЗІ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ ВИЩИХ РІВНІВ

Національна система стратегічного планування базується на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівні. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 року затверджена рішенням Закарпатської обласної ради від 06.03.2015, №1220 передбачає стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки, запровадження високих стандартів якості життя, збереження довкілля та розвиток територій регіону та узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2020 року.

Стратегією розвитку Закарпатської області на період до 2020 року передбачені такі Стратегічні цілі:

- 1. Розвиток людського та соціального капіталу**
- 2. Формування конкурентоспроможної та інноваційної економіки**
- 3. Інтегрований розвиток сільських і міських територій**
- 4. Забезпечення якості і безпеки довкілля та просторової гармонії**

Стратегією розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року визначено такі стратегічні цілі:

- 1. Розвиток людини з подоланням його диспропорцій між містом і селами об'єднаної громади**
- 2. Інтегрований економічний розвиток сільських і міських територій об'єднаної громади**

- 3. Досягнення гармонійного просторового розвитку і безпеки довкілля**
- 4. Вирівнювання інженерно-інфраструктурного розвитку, енерго-ефективності та благоустрою міських і сільських територій**
- 5. Створення ефективної системи муніципального управління та надання якісних адміністративних послуг**

Пріоритетні цілі Стратегії Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року сформовані з узгодженням до цілей Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року та процесів державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, що враховує потреби їх розвитку, та необхідність підвищення конкурентоспроможності територій. Впровадження та реалізація Стратегії сприятиме виконанню Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року і забезпечить: підвищення конкурентоспроможності; розвиток людського потенціалу з подоланням диспропорцій між містом та селом; формування інноваційної економіки та досягнення якості і безпеки довкілля і просторової гармонії.

Узгодженість пріоритетів стратегій різних рівнів створює передумови щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку Тячівської міської ОТГ.

Таблиця 1.

Узгодженість Операційних цілей Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року та Операційних цілей Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року

Операційні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року		Стратегічні та Операційні цілі Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року																				
		Стратегічна ціль 1:				Стратегічна ціль 2:					Стратегічна ціль 3:				Стратегічна ціль 4:				Стратегічна ціль 5:			
		1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	2.5.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.	5.1.	5.2.	5.3.	5.4.
1.1.Забезпечення рівного доступу та підвищення якості загальної середньої освіти, зокрема в сільській місцевості																						
1.2. Забезпечення якості і конкурентоспроможності вищої освіти																						
1.3. Створення умов для формування здорового населення																						
1.4. Розвиток культури і духовності людини																						
1.5. Гармонійний розвиток національних меншин																						
1.6. Зміцнення громадянського суспільства, соціальної сфери та соціальної інтеграції																						

Продовження Таблиці 1

[illegible]

Продовження див. на звороті

Продовження Таблиці 1

[illegible]

Таблиця 2.

**Узгодження Операційних цілей Стратегії Карпатського Єврорегіону - 2020 з пріоритетними цілями
Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року**

Операційні цілі Стратегії Карпатського Єврорегіону	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ на період до 2025 року				
	Ціль №1	Ціль №2	Ціль №3	Ціль №4	Ціль №5
Операційна ціль 1.1. Розвиток малих і середніх підприємств та бізнесу, включаючи розвиток ринку праці					
Операційна ціль 1.2. Розвиток торгівлі та інвестицій, вдосконалення транспортної та логістичної системи					
Операційна ціль 1.3. Підтримка потенціалу окремих секторів економіки: розвиток сільських територій, творчої і туристичної індустрії (вкл. добробут населення)					
Операційна ціль 1.4. Розвиток інформаційно-комунікаційних послуг та інфраструктури для більш ефективного управління та візуалізації транскордонного співпраці					
Операційна ціль 2.1. Захист навколишнього середовища, стале управління природними ресурсами та збереження біорізноманіття					
Операційна ціль 2.2. Управління водними ресурсами, водопостачання, управління стічними водами та відходами					
Операційна ціль 2.3. Пом'якшення антропогенного впливу на зміну клімату та співробітництво у надзвичайних ситуаціях					

Продовження див. на звороті

Продовження Таблиці 2

Операційна ціль 2.4. Поглиблення співробітництва в енергетичній сфері (ефективність, безпека та відновні джерела енергії)									
Операційна ціль 3.1. Ефективність та безпека кордонів, управління кордонами, митні та візові процедури									
Операційна ціль 3.2. Мобільність та безпека руху, в тому числі прикордонна інфраструктура та технічне оснащення									
Операційна ціль 4.1. Дослідження, інновації та новітні технології									
Операційна ціль 4.2. Вдосконалення системи освіти									
Операційна ціль 5.1. Розвиток та збереження природної спадщини, місцевої етнокультури та історичних традицій									
Операційна ціль 5.2. Підвищення обізнаності мешканців Карпатського Єврорегіону щодо цінностей природної спадщини, місцевої етнокультури та історико-культурних пам'яток									
Операційна ціль 6.1. Вдосконалення ефективності державного управління та інституційної спроможності та розвитку громад через трансграничне співробітництво									
Операційна ціль 6.2. Забезпечення розвитку охорони здоров'я для мешканців Карпатського Єврорегіону									
Операційна ціль 6.3. Зайнятність населення та соціальні послуги в Карпатському Єврорегіоні									
Операційна ціль 6.4. Розвиток сучасної ідентичності Карпатського Єврорегіону, обмін інформацією / спільний медіа-простір									

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ І ДОДАТКІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ СТРАТЕГІЇ

1. Розпорядчі нормативні акти Тячівської міської ради щодо процесу розробки Стратегії та складу Робочої групи і Дорадчого комітету.
2. Інформаційні матеріали колишніх Тячівської міської ради, Руськополівської і Лазівської сільських рад, надані для аналізу поточного стану на 1 січня 2016р.
3. Стратегія інтегрованого розвитку міста Тячів та сіл потенційної Тячівської об'єднаної громади до 2020 року (затверджена Тячівською міською радою VI скликання у квітні 2015р.).
4. Бюджет Тячівської міської ради на 2016 і 2017рр.
5. Результати анкетного опитування 7-ми цільових мешканців Тячівської міської ОТГ.
6. Публікації в ЗМІ та відеорепортаж про обговорення проекту Стратегії на сесії Тячівської міської ради.
7. Перелік публікацій та інформаційних джерел, використаних при розробленні Стратегії.
8. Проект підрозділу Статуту Тячівської міської ОТГ, в якому закріплюються статус, роль, значення Стратегії та Плану її реалізації в системі планувальних документів Тячівської міської ради, виконкому, та створених нею комунальних підприємств.
9. Фото, зроблені в населених пунктах Тячівської міської ОТГ в період розробки Стратегії.

Стратегія Тячівської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2025 року:

Скорочена версія: Упорядники О.В.Лукша. П.А.Рябоконт - Ужгород - Тячів: Агентство місцевого розвитку та інформаційних ресурсів "Європоліс" - за підтримки Міжнародного фонду "Відродження". 2017. - 49с.

Узагальнені результати розробки Стратегії, які обґрунтовують її головну, скелетну основу: Бачення майбутнього, Місію, Стратегічні та Операційні цілі, проекти стратегічного значення, підходи і ресурсні джерела впровадження і моніторингу та основні індикатори реалізації. Показана узгодженість зі стратегіями вищих територіальних рівнів. Інформація про зміст повної, електронної версії Стратегії дана у переліку додатків. Скорочена версія Стратегії розміщена на офіційному сайті Тячівської міської ради <http://tyachivska.gromada.org.ua>.

Це видання здійснено за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" в рамках Програмної ініціативи "Демократична практика" і конкурсу "Стратегічні плани для об'єднаних територіальних громад". Позиція Міжнародного фонду "Відродження" може не співпадати з думкою упорядників видання.

Development **strategy**

**for united territorial community
of Tyachiv city until 2025**

